

Υπάρχει λόγος

Μια επικίνδυνη τουριστική ανεμελιιά

Γράφει
ο **Τάσος
Ρέτζιος**

Εχουμε συνηθίσει

να διαβάζουμε δημοσιεύματα που αναφέρονται σε ρεκόρ αφίξεων, σε αυξημένες κινήσεις σε λιμάνια και αεροδρόμια και σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό τουριστών που κατακλύζουν τα ελληνικά νησιά και τους δημοφιλείς «τουριστικούς προορισμούς». Έχουμε, επίσης, εθιστεί στη διατύπωση που ισχυρίζεται ότι «η βαριά βιομηχανία της χώρας είναι ο τουρισμός» και ότι «ο τουρισμός θα μας σώσει» – υποθέτω απ' όλα τα οικονομικά δεινά.

Από την άλλη,

ξενοδοχοί, θεσμικοί και τοπικοί φορείς, πράκτορες τουρισμού και, φυσικά, ποικίλοι δρώντες στον χώρο αρνούνται να δεχτούν έναν όρο που συναντάμε ολοένα και πιο συχνά στη διεθνή επικαιρότητα. Ο υπερτουρισμός είναι μια λέξη που αντιμετωπίζεται από αυτούς ως πρόκληση ή ακόμη και ως επιθετική κίνηση. «Δεν έχουμε υπερτουρισμό», λένε, «απλώς έχουμε υπερευαγένητρωση για ορισμένο, μικρό χρονικό διάστημα σε ένα μέρος – για παράδειγμα, την ώρα του ηλιοβασιλέματος στην Οία της Σαντορίνης. Αντιθέτως», ισχυρίζονται, «υπάρχουν μεγάλα περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης, με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, με ανάδειξη και άλλων, λιγότερο συμβατικών προορισμών, με πιο ποιοτικές υπηρεσίες».

Στον προβληματισμό που αναδύεται από το ότι τα έσοδα από τον τουρισμό δεν αυξάνονται ανάλογα με τις αφίξεις και στον άλλο που αναφύεται από τις προβληματικά υψηλές τιμές, απαντούν με την ποικιλία των επιλογών «για όλα τα βαλάντια».

Όλα αυτά

μοιάζουν λογικά και ίσως να είναι και πειστικά. Αρκεί να μη δει κάποιος τη μελλοντική μεγάλη εικόνα. Δεν γνωρίζω αν πρόκειται για άρνηση ή για άγνοια, αλλά όλες οι μεγάλες εκθέσεις για την ελληνική οικονομία (με κυρίαρχη την έκθεση Πισσαριδίδη, της οποίας το σχέδιο υποτίθεται ότι υιοθετήσαμε) το ίδιο τονίζουν: η μονοκαλλιέργεια του τουρισμού, το να βασίζεται δηλαδή μια χώρα κυρίως στα τουριστικά έσοδα για την ανάπτυξή της, καθιστά αυτήν τη χώρα ευάλωτη, μη ανθεκτική και ευεπίφορη σε διάφορες κρίσεις.

«Ο ανέμελος καπιταλισμός του τουρισμού βασίζεται στην προϋπόθεση της ασφάλειας, της σταθερότητας και της αμεριμνησίας, προκειμένου να λειτουργήσει απόδοκτα. Η εποχή, όμως, που τα στοιχεία αυτά κυριαρχούσαν μέσα στο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης και όριζαν τη δυναμική της έχει παρέλθει ολοκληρωτικά. Στο σημερινό περιβάλλον κυριαρχούν η πολυκρίση, ο πολλαπλασιασμός του ρίσκου και η αβεβαιότητα. Πρόκειται για μια μεταβολή που, αναμφίβολα, απειλεί την 'αίωνια λιακάδα' των τουριστικών πόλεων»: τα παραπάνω τα

γράφει ο πολιτικός επιστήμονας και κοινωνιολόγος Γιώργος Ρακκάς στο βιβλίο που κυκλοφόρησε πρόσφατα με τίτλο «Υπερτουρισμός. Ανέμελος καπιταλισμός και κοινωνική κρίση της πόλης». Είναι στη σειρά «Κοινωνικές Σπουδές» των Εκδόσεων Πατάκη, την οποία επιμελείται ο καθηγητής Παναγής Παναγιωτόπουλος.

Ποια η λύση,

λοιπόν; Να περιορίσουμε τις αφίξεις, να αντιδράσουμε όπως οι κάτοικοι της Βαρκελώνης, να διαδηλώνουμε κατά των τουριστών που «εευγενίζουν» συνοικίες, ανεβάζουν τις τιμές και παραμορφώνουν τους τόπους; Δύσκολα θα υποστηρίξει κάποιος κάτι τέτοιο, ειδικά σε μια χώρα όπου ο τουρισμός συνεισφέρει –μαζί με τις έμμεσες επιδράσεις– πάνω κάτω 30% στο ΑΕΠ της Ελλάδας.

Μπορεί όμως να αναπτυχθεί παράλληλα με την ενίσχυση της τοπικής παραγωγής, να εστιάζει στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό αποτύπωμα κάθε τόπου, να αρδεύει τις υπηρεσίες και τα προϊόντα του από την ευρύτερη περιοχή, να χρησιμοποιεί και να χρησιμοποιείται. Είναι όμως ένα άλλο μοντέλο τουρισμού, μακριά από all-inclusive εμπειρίες, πέρα από τοπικές παραδόσεις που μετατρέπονται σε πανηγύρια Ντίονσει-λαντ και σίγουρα πολύ διαφορετικό από τη λογική της αρπαχτής. Ένα μοντέλο που δεν γερμίζει υπόσκαφα και δεν καταπίνει εκτάσεις εκεί όπου κάποτε καλλιεργούνταν ντομάτες (Σαντορίνη και πάλι) και δεν μιμείται παραδείγματα ξένα, μακρινά και ανέμελα παγκοσμιοποιημένα. Και είναι ένα μοντέλο που θέλει κόπο, προσπάθεια και αγάπη για τον τόπο. Τα διαθέτουμε; ☺

Το βιβλίο του πολιτικού επιστήμονα και κοινωνιολόγου Γιώργου Ρακκά «Υπερτουρισμός. Ανέμελος καπιταλισμός και κοινωνική κρίση της πόλης», που κυκλοφόρησε πρόσφατα στη σειρά «Κοινωνικές Σπουδές» των Εκδόσεων Πατάκη, την οποία επιμελείται ο καθηγητής Παναγής Παναγιωτόπουλος.